CENTRE D'INTERPRETACIÓ DE L'AVIACIÓ REPUBLICANA I LA GUERRA AÈRIA

El mes de juliol de 2011 es va inaugurar el Centre d'Interpretació de l'Aviació Republicana i la Guerra Aèria (CIARGA) a Santa Margarida i els Monjos i, des del mes de setembre obre les seves portes els caps de setmana y per visites concertades.

L'IEP, L'ETTRP I EL CIARGA

L'Institut d'Estudis Penedesencs (IEP) ha tingut una participació activa en la creació i posada en marxa del CIARGA, ja que ha estat responsable tant del disseny museogràfic, com dels seus continguts. El Centre, però, ha estat possible gràcies al treball conjunt de l'Ajuntament de Santa Margarida i els Monjos, el Memorial Democràtic i la Direcció General de Recerca de la Generalitat de Catalunya, l'Associaicó d'Aviadors de la República (ADAR) i l'IEP.

L'any 2007 es va posar en marxa l'Estació Territorial de Recerca Penedès (ETRP: FARE) a partir d'un conveni signat per l'IEP, la Direcció General de Recerca i l'Ajuntament de Santa Margarida i els Monjos, amb l'objectiu d'estudiar al Penedès i a Catalunya el paper de l'aviació republicana i la guerra aèria en el marc de la guerra civil espanyola. Un dels projectes que es contemplava en aquest conveni era la creació d'un Centre d'Interpretació relacionat amb el tema de l'aviació i la guerra civil. La tasca realitzada per l'ETRP: FARE entre 2007 i 2010, tant en el camp de la investigació, documentació i difusió, pot veure's a la web: www.aviacioiguerracivil.com. En aquesta web hom pot realitzar una visita virtual als aeròdroms penedesencs del *Vesper de la Gloriosa* o consultar el fons documental sobre aviació i guerra civil que es serva a la Biblioteca dels Monjos, entre altres coses.

Per tirar endavant el projecte de Centre d'Interpretació es va comptar amb la col·laboració del Taller de Projectes de la Universitat de Barcelona, que va preparar, junt a l'IEP, el primer esbós del CIARGA i, al seu torn, va elaborar un programa didàctic destinat a les escoles i instituts que visitin el centre. El projecte va rebre el suport de l'Ajuntament de Santa Margarida i els Monjos i del Memorial Democràtic que facilitarien el seu finançament. Finalment, després de quasi tres anys de treball el CIARGA ha obert les seves portes als visitants.

Un centre modern

El Centre d'Interpretació de l'Aviació Republicana i la Guerra Aèria (CIARGA) és un equipament museogràfic singular i de referència relacionat amb l'aviació i la guerra civil a Catalunya que s'emplaça a Santa Margarida i els Monjos, al Parc de la Memòria del Serral, dins l'aeròdrom republicà dels Monjos que formava part de l'anomenat *Vesper de la Gloriosa*. El CIARGA és el

centre de referència dels Espais de la Memòria Democràtica al Penedès i dels espais de l'aviació i la guerra civil, en el marc de la Xarxa d'Espais de Memòria de Catalunya.

Aquest equipament cultural és el primer referent dedicat a explicar la història de l'aviació republicana a la Guerra Civil espanyola (1936-1939), tot mostrant el desenvolupament de l'aviació durant la guerra; la important intervenció estrangera en els dos bàndols; la guerra aèria al front i a la reraguarda, és a dir, aquells esdeveniments que són propis i significatius en el context de la Guerra Civil i l'aviació a Catalunya en el context constructiu i de funcionament dels aeròdroms militars.

Igualment, es mostren els continguts locals a l'entorn de l'existència del camp d'aviació dels Monjos, emprat per les esquadrilles republicanes de caça en el context de la xarxa d'aeròdroms del Vesper de la Gloriosa, integrada pels terrenys de vol de Pacs, Sabanell i Santa Oliva: com es construïa un aeròdrom republicà, quins avions s'hi emplaçaven, els tallers de muntatge i reparació, els aviadors, els mecànics, armers i altre personal que formava part del tren rodat de les esquadretes...

Tot això es mostra gràcies a la creació d'una museografia didàctica i comprensiva, que combina escenografies i peces originals amb potents recursos multimèdia. Així, en el projecte compta amb la creació de dues rèpliques (escala 1:4) dels avions republicans més representatius de tota la guerra, protagonistes el 1938 i 1939 de les accions aèries a l'Ebre des dels camps penedesencs: el Polikarpov I-15 *Xato* i el Polikarpov I-16 *Mosca*. També compta amb diversos audiovisuals i recreacions virtuals que permeten aprofundir el coneixement dels fets des dels protagonistes. També compta amb una maqueta (escala 1:7) del local de la Margaridoia tal i com era l'any 1938 quan s'hi muntaven els Xatos; o una rèplica (escala 1:1) amb una caseta de comandament i dues figures que representen el cap d'Estat Major i el cap d'Equadrilla amb noms i cognoms.

Un dels principals atractius del CIARGA és la Cabina de *Xato* a escala 1:1, feta amb tots els materials i aparells dels avions que volaren el cel del Penedès durant la guerra civil, i que està adaptada a un simulador de vol, de manera que els visitants poden experimentar la sensació de volar en un d'aquells aparells.

En un hangar

El CIARGA està situat dins d'un hangar, just al costat del refugi del Serral. Es tracta d'un hangar habilitat com a espai museogràfic, el qual en el seu interior proporciona el marc adequat per a la presentació dels espais definits i dels continguts, tant de presentació de l'equipament, com dels vuit àmbits en els quals s'implementa la museografia.

El Centre s'articula a partir de tres espais físics ben definits:

1. **Espai de Recepció**, destinat a la recepció dels visitants, que compta amb tots aquells elements útils per a rebre'ls i les dependències necessàries per al funcionament de l'equipament, com serveis tècnics, sanitaris, i botiga, la qual ofereix productes de màrqueting de qualitat. També compta amb una pantalla d'informació i consulta sobre les temàtiques relacionades amb l'equipament, amb el projecte *Tots els Noms,* amb els *Itineraris de la Memòria Democràtica del Penedès*, i amb el *Espais de Memòria de Catalunya*.

1. **Recorregut:** el recorregut expositiu ocupa la part central de l'espai interior de l'hangar, tot distribuint els 8 àmbits temàtics que exposen, d'una manera comprensible i a l'abast de tots els usuaris, el context històric de l'aviació i la guerra, la trajectòria de les

aviacions enfrontades en l'esdevenir de la guerra, les campanyes que afecten Catalunya, els indrets que van convertir-se en camps d'aviació, els protagonistes implicats, etcètera. Els textos centrals estan en català i castellà i els audiovisuals i interactius en català, castellà i anglès.

Els 8 àmbits dissenyats habilitats per donar a conèixer el discurs museogràfic del centre són els següents:

Àmbit 1: La Guerra Aèria (1936-1939)

Àmbit 2: Organització de les forces aèries republicanes

Àmbit 3: El Vesper de la Gloriosa

Àmbit 4: La indústria aeronàutica a Catalunya

Àmbit 5: Els avions

Àmbit 6: El dia a dia al camp

Àmbit 7: Els atacs aeris

Àmbit 8: Defensa activa i defensa passiva.

3. **Espai Audiovisual:** Està vertebrat per una pantalla de gran format, on es van projectant documents visuals relacionats amb l'aviació i la Guerra Civil, amb la finalitat de complir una triple funció: motivació, informació i síntesi, respecte al desenvolupament de la guerra aèria i dels diferents Espais de Memòria. L'espai acull també una mostra de cartells relacionats amb l'aviació republicana durant la guerra civil i una imatge de grans dimensions de la batalla aèria a l'Ebre.

Patrimoni, Recerca, Pedagogia

El CIARGA es complementa amb els itineraris als *espais patrimonials de l'aviació republicana* durant la guerra civil als Monjos (el taller i el refugi antiaeri de la Margaridoia, la presó d'aviadors franquistes al castell de Penyafort, el refugi antiaeri de cal Rubió, el cos de guàrdia de Masgranell, la caserna i el refugi antiaeri del Serral) que estan senyalitzats. També es complementa amb la Ruta del Vesper de la Gloriosa, una ruta senyalitzada recentment, i que passa pels espais dels antics aeròdroms republicans del Penedès: Santa Oliva, els Monjos, Pacs-Vilobí i Sabanell.

El CIARGA complementa la seva tasca divulgativa amb el Centre de Recerca i Documentació Aviació Republicana i Guerra Civil (CRDARGC) que es troba a la Biblioteca dels Monjos. Aquest Centre realitza tasques de recerca i difusió i recull documentació bibliogràfica, documental, gràfica i audiovisual sobre l'aviació i la guerra civil. La documentació servada al CRDARGC es de consulta pública prèvia reserva i acreditació.

El CIARGA compta amb un programa pedagògic dissenyat per DIDPATRI de la Universitat de Barcelona, amb la col·laboració de l'IEP, orientat a les visites escolars. Aquest programa contempla activitats pedagògiques abans, durant i després de la visita al CIARGA, i de tipologia diversa: tallers, jocs, activitats, ... en els camps de l'aeronàutica, la geografia, la història, la tecnologia, ...

Inauguració del CIARGA: d'esquerra a dreta: Joan Auladell, director general de Relacions Institucionals; Antoni Vilella, president d'ADAR; Josep Capellades, membre d'ADAR; Imma Ferret, alcaldessa de Santa Margarida i els Monjos, i Ramon Arnabat, president de l'IEP i coordinador del CIARGA

Interior del CIARGA

Maquetes de *xato* i *mosca* a l'interior del CIARGA

Maqueta del muntatge de *xatos* a la Margaridoia

Exterior del CIARGA i refugi del Serral

Visitar el CIARGA

Podeu visitar el CIARGA els dissabtes, diumenges, festius i ponts de 10 a 14 hores.
També podeu concertar una visita entre setmana per a grups i/o escoles i instituts
als telèfons: **627 000 129 – 938 982 514**
o a través del correu:
visites.memorial@smmonjos.cat; informacio.memorial@smmonjos.cat
El preus són: Entrada general: **4 €**; Entrada reduïda: **2 €**
Els socis de l'IEP tenen dret a entrada reduïda
Més informació a:
http://www.memorial.smmonjos.cat/horarios_cat.html